2/4505 -3-
582

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : 000.000 / 2001/SPGY/126551 06.07.2001
Konu : Yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 21 Haziran 2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4505-10917/25514 sayılı yazıları.

Karaman Milletvekili Sayın Zeki Ünal'ın ilgide kayıtlı yazılarına konu soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla arzederim.

İsmail CEM
Bakan

Ekler : Soru önergesi yanıtı (2 tk.)

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN ZEKİ ÜNAL'IN YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORULAR

Yazılı basında, "Boğazda nükleer tehlike, ölüm gemileri geliyor" başlıklı manşetten verilen bir haberde; dünyadaki nükleer atıkları toplama kararı alan Rusya'nın, nükleer atıkların, Rusya'da saklanmasına ilişkin tasarının Rus Parlamentosu(Duma)'unda onaylandığı, ancak, atıkların, Almanya-Polanya topraklarından Rusya'ya ulaştırılmasının, çevreci kuruluşların engeline takılacağı, bu nedenle, muhtemel kullanılabilecek en az riski olan yolun, deniz yolu olacağı, onun da boğazlar olduğu ifade edilmektedir.

Son yıllarda, Boğazlar ve Karadeniz kıyılarındaki kirliliğe, bu kere de nükleer kirliliğin ilave edilecek olmasının zihinleri oldukça rahatsız ettiği vurgulanarak, 1998 yılında, Sinop'ta karaya vuran ve Zonguldak'tan Trabzon'a kadar olan şeritte toplanan, 127 adet zehirli varilin, İtalyanlara ait olduğu tespit edilmesine rağmen, ne geriye iadesinin ne de tazminat alınmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Sorularım şunlardır:

1- Batıdan, Rusya'ya transferi düşünülen nükleer atıkların, boğazlardan geçirilmesine müsaade edilecek midir? Bu konuda, Uluslar arası sözleşmeler, Türkiye'ye, çevre ve nükleer kirliliğin önlenmesi açısından ne gibi haklar sağlamaktadır? Bunlar arasında, geçirilmesi muhtemel nükleer atıkların engellenmesi hakkı var mıdır? Var ise, böyle bir durumda, veto hakkını kullanmayı düşünüyor musunuz?
2- Bu atıklardan, Rusya'nın 10 yılda 20 milyar Dolar gelir sağlamayı hedeflemesi karşısında, geçiş istasyonu konumunda olan Türkiye'nin, Rusya'yla ekonomik açıdan, herhangi bir sözleşme yapması söz konusu olacak mıdır?
3- Kirlilik açısından, SOS vermeye başlayan boğazlar ve Karadeniz kıyılarının denetiminin sağlanması, çevrenin ve denizde yaşayan canlıların korunması için bir izleme projesi oluşturmayı düşünüyor musunuz?

YANITLAR

1. Rusya Federasyonu'nun (RF) üçüncü ülkelerden nükleer atıkları ithal ederek depolamayı öngördüğüne ilişkin haberler bir süredir basında yer almaktadır.

Konu hakkında Moskova Büyükelçiliğimizce derlenen bilgilere göre, RF Parlamentosu (Duma) tarafından, üçüncü ülkelerden nükleer atık ithaline ve yeniden kullanılmak üzere RF'nda depolanmasına imkan veren yasa tasarısı üçüncü oylamada 125'e karşı 243 oyla kabul edilmiştir.

Konu hakkında, RF Atom Enerjisi Bakanlığı Sözcüsü Bespalko tarafından 14 Haziran 2001 tarihinde yapılan açıklamada, RF'ye nükleer atık ithaline izin veren yasa tasarısının Federasyon Konseyi ve Başkan tarafından da kabul edilmesi gerektiği, bu nedenle herhangi bir öngörüde bulunmak için henüz erken olduğu, bununla birlikte RF'nun Doğu Avrupa ve Asya ülkeleri ile Finlandiya ve Almanya'dan depolanmak ve işlenmek üzere kullanılmış nükleer yakıt alabileceği, Bakanlığın öncelikle eski SSCB ülkelerindeki nükleer güç santralleri ve halen Rusya tarafından yapılmakta olan santrallerle çalışmayı tercih edeceği belirtilmiştir.

RF Dışişleri Bakanı Ivanov 7-8 Haziran 2001 tarihlerinde ülkemizi ziyareti sırasında, basınla görüşmesinde bu konudaki bir soruya cevaben, Duma'da böyle bir öneri bulunduğunu, ancak durumunun henüz açıklık kazanmadığını ifade etmiştir.

Anılan yasa tasarısı RF'nda halen Parlamento sürecinde bulunmaktadır. Tasarının yasalaşması ve nükleer atıkların RF tarafından ithal edilmesi durumunda ise, atıkların hangi ülkelerden alınacağı ve Rusya'ya taşınmasında Türk Boğazları'nın kullanılıp kullanılmayacağı hususu belirsizdir. Konuya ilişkin gelişmeler Bakanlığımızca, Çevre Bakanlığı ve Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı'yla eşgüdüm halinde yakından takip edilmekte ve değerlendirilmektedir.

Nükleer atıkların sevkiyatı konusunda uluslararası sözleşmelerde ayrıntılı düzenlemeler ve önlemler bulunmaktadır. Montreux Sözleşmesi'nden kaynaklanan yükümlülüklerimiz de dikkate alınarak, konuyla ilgili uluslararası sözleşmelerin bize tanıdığı olanakların gereği gibi değerlendirileceği tabiidir.

2. Nükleer atıkların Türk Boğazları'ndan geçirilmesi konusunda RF'yla herhangi bir sözleşme yapılması sözkonusu değildir.

3. Ülkemiz Türk Boğazları'nda mevcut yoğun deniz trafiğinin yarattığı kaza riskinden ciddi kaygı duymaktadır. Kaza halinde çevre açısından vahim sonuçlara yol açabilecek nükleer atıkların Boğazlar yoluyla geçirilmesi olasılığına Türk halkı ve medyası haklı bir tepki göstermektedir. Bu konuda uluslararası camiada da ciddi bir hassasiyet mevcuttur. Nitekim, RF Duması'ndaki öneri konusunda Norveç de endişelerini beyan etmiştir.

Türk Boğazları dahil denizlerimizde kirliliğin önlenmesine yönelik mevzuat çalışmaları arasında, Çevre Bakanlığının koordinasyonunda hazırlanan "Denizde Acil Müdahale Kanunu" tasarısı da yer almaktadır.

Ayrıca, petrol kirlenmesinden dolayı gemi sahiplerine mali sorumluluk yükleyen ve hasarın tazmin edilmesini öngören, "Petrol Kirliliğinden Doğan Zarara İlişkin Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi" (Civil Liability Convention-CLC) ile "Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Tazmini İçin Uluslararası Bir Fon Kurulmasına Dair Sözleşme"ye taraf olunmasına ilişkin kanun tasarıları TBMM tarafından uygun bulunmuş ve onay için Bakanlar Kurulu'na sevkedilmiştir. Petrol kirliliği durumunda acil müdahaleyi ve uluslararası işbirliğini öngören "Petrol Kirliliğine Karşı Hazırlıklı Olma, Müdahale ve İşbirliği Uluslararası Sözleşmesi"ne taraf olunmasına ilişkin kanun tasarısı ise TBMM Dışişleri Komisyonu tarafından kabul edilmiştir.